

REPORT

Benchmarking on Solid Waste Management in South-east Europe, 2015

Bu Rapor, Güney-Doğu Avrupa Yerel Yönetim Birlikleri Ağı'nın (NALAS) Katı Atık ve Su Yönetimi Çalışma Grubu (TF SWWM) Üyeleri tarafından hazırlanmıştır. Bu ikinci sayı, 2015 yılı için Güney-Doğu Avrupa ülkelerinde katı atık yönetimindeki ilerlemeyi sunmaktadır. Rapor, Güney-Doğu Avrupa (GDA) ülkelerindeki NALAS üyesi yerel yönetim birliklerinin, diğer ülkeler ve belediyelerle karşılaştırdığında Katı Atık Yönetimini ne kadar iyi seviyede yürüttüklerine ilişkin bağımsız bir bakış açısı kazanmalarına yardımcı olmaktadır ve belirli fırsat alanlarını açıkça tanımlamakta, iyileştirme alanlarına öncelik vermekte, performans beklentilerini belirlemekte ve GDA bölgesi düzeyinde değişimi izlemektedir. Sonuç olarak Rapor; katı atıkları sosyal, çevresel ve finansal olarak sorumlu bir şekilde yönetmekle ilgilidir.

RAPORUN ÖZETİ:

2015 Katı Atık Yönetimi Karşılaştırmalı Değerlendirme Raporunun amacı, aynı zamanda NALAS ağı üyesi olan GDA ülkelerinde ulusal ve yerel düzeyde katı atık yönetiminin mevcut durumu hakkında fikir vermektir. Ayrıca, 2014 (referans) yılına kıyasla entegre bir katı atık yönetim sisteminin oluşturulmasına yönelik hem ulusal hem de yerel düzeydeki ilerlemeleri değerlendirmeye de hizmet etmektedir.

Raporun temel sonuçları şunlardır:

- Atık yönetiminin hukuki ve kurumsal yönleriyle ilgili bölgedeki durum 2014'e kıyasla çok fazla değişmedi. Sadece birkaç ülke kanunlarını AB yasaları ile uyumlu hale getirmeye yönelik yasal değişiklikler yaşadı. Diğer ülkeler yetersiz mevzuata sahiptir ya da mevzuatları AB'ye kısmen uyum sağlamıştır. Yasal bir dayanağı olan ülkelerde, esasen insan kaynağı ve finansal kapasitenin olmaması nedeniyle uygulama yavaş yavaş ilerlemektedir.
- GDA ülkelerinde ortalama belediye katı atık üretim miktarı 0.87 kg/kişi/gün olup AB28 ortalamasından daha düşüktür. Bu açık bir şekilde GDA ülkelerindeki yoksul ekonomik durumun ve düşük satın alma gücünün bir sonucudur, çünkü GDA ülkelerinin ortalama GSMH'si ile doğrulanmaktadır ki bu da AB 28'in ortalama GSMH'sinin sadece % 15'idir.
- Çoğu ülke, veri eksikliği göz önüne alındığında, geri dönüşüm oranlarını bile rapor edemedi. Verilere sahip olan ülkeler nispeten düşük geri dönüşüm oranlarını (% 40'dan daha az bir oranı) bildirmişlerdir. Bu, ülkelerin çoğunlukla atıklarını düzenli olarak depoladıkları (gömdükleri) ve büyük miktarlarda atığın düzensiz (vahşi) çöp depolama alanlarına gittiği gerçeğiyle ilişkili olup geri dönüşüm olasılığını düşürmektedir. Ülkeler halihazırda vahşi depolama oranlarını azaltma ve geri dönüşümü artırma konusunda ilgi göstermektedir; ancak bununla birlikte, ulusal hedeflerin gerçekleştirilmesi zor olacaktır.
- Yeterli altyapı eksikliğinden dolayı, şu anda var olan tek seçenek depolama olarak kalmaktadır ve bu nedenle bölgedeki ülkeler için tercih edilen bir seçenektir. Ülkeler bölgesel düzenli depolama uygulamasını hayata geçirmek için çabalyorlar; ancak, nihai hedefe ulaşmada küçük adımlar atıyorlar.
- Yerel göstergeler hakkındaki verileri bulmak halen zor. Belediyelerin, atık miktarını ve bileşimini belirlemek için herhangi bir yasal yükümlülüğü veya öngörülen bir metodolojisi yoktur. Bu da entegre atık yönetim sisteminin uygun planlamasının önünde duran büyük bir engeldir.
- Atık üretimi ile kentsel veya kırsal alanlarda yaşayan nüfus yüzdesi arasındaki korelasyon tespit edilebilir. Kentsel alanlardaki kentleşme ve nüfus ne kadar yüksekse, atık üretimi de o kadar yüksektir.
- Kentsel alanlardaki atık toplama hizmeti kapsamı tatminkar olmasına karşın (bazı belediyelerde % 100'e ulaşıyor), kırsal alanlarda ise hala düşüktür.
- Atıkların % 70'ine kadar kısmı biyolojik olarak bozunabilir ve bahçe atıklarından oluşmaktadır. % 10'dan azı ayrılmakta ve tekrar kullanılmakta/geri dönüştürülmektedir. Atıklar çoğunlukla düzenli depolama sahalarında bertaraf edilmektedir. Biyolojik olarak parçalanabilen ve bahçe atıklarının yüksek oranda, geri dönüştürülebilir atıkların ise düşük miktarlarda olması; düzenli depolama alanlarında atık bertarafı yerine atık kullanımına yönelik fırsatları göstermektedir. Seçeneklerin bazıları, kompostlaştırmayı ve atıktan türetilmiş yakıt (ATY) üretilmesini içermektedir.
- Ağırılık veya hacime dayalı tarife hesaplama sistemi bölgede kullanılmamaktadır. Ücret toplama oranları % 18'den % 98'e kadar değişmektedir.
- Bölgede gayri resmi atık toplayıcıları (sokak toplayıcıları) bulunmaktadır. Bunlar genellikle metal ve PET atıklarını toplamaktadırlar; ancak topladıkları miktarlar bilinmemektedir. Sokak toplayıcıları genellikle yerel yönetimler tarafından tanınmazlar ve statülerü yasalar tarafından düzenlenmez. Kayıt dışı sektörün atık toplama planının tümüne katılımı önemsiz olarak değerlendirilmektedir.
- Belediyeler, çoğunlukla atıklarını uygun olmayan belediye depolama alanlarına atmaktadırlar. 19 belediyeden 9'u atıklarını bölgesel düzenli depolama alanlarında bertaraf etmektedir. Vahşi çöp depolama sahalarına ilişkin bilgi genellikle mevcut değildir, ancak tahminler bu sayının çok yüksek olduğu yönündedir.